

ПОВИЈАЊЕ СУДСКОГ ПОРАВНАЊА У ПРАКСИ ВРХОВНИХ СУДОВА

1. — После доношења Закона о парничном поступку од 1956, пракса наших врховних судова у питању побијања судског поравнања није имала увек исти став. О том питању објављено је у *Збирци судских одлука* неколико решења и једна пресуда.

Врховни суд НР БиХ је својим решењем Гж 113/58, од 25. марта 1958. стао на становиште да се против поравнања, закљученог пред судом, не може поднети предлог за понављање поступка. Тужба којом се оспорава ваљаност судског поравнања не може се одбацити као да је ствар већ правоснажно пресуђена. Из образложења ове одлуке објављен је следећи текст:

„Иако судско поравнање по Закону о парничном поступку има дејство као и правоснажна судска одлука, због чега је суд, у смислу чл. 312 истог закона, дужан да у току целог поступка по службеној дужности пази да ли се води парница о предмету о коме је раније било закључено судско поравнање, и ако то утврди да тужбу одбаца, из тога не следи и то да се судско поравнање не може побијати тужбом него само предлогом за понављање поступка, како то првостепени суд налази. Пре свега, треба рећи да предмет тужбеног захтева конкретне тужбе није истоветан са предметом захтева раније тужитељичине тужбе по којој је закључено поравнање. Конкретном тужбом тужитељица тражи поништење закљученог судског поравнања, док је ранијом тужбом тражила признање права власништва и предају у посед непокретности. Према томе, већ због тога овде нема места примени прописа чл. 312 Закона о парничном поступку. Поред тога, према пропису чл. 381 закона, по предлогу странке може се дозволити понављање поступка који је завршен само одлуком суда против које је иначе у законском року дозвољен и редован правни лек, а судско поравнање није судска одлука него уговор странака закључен пред судом, због чега се оно и не може побијати редовним правним леком, па нема места ни примени институције понављања поступка као ванредног правног лека, већ се као уговор може побијати тужбом под условима које предвиђају правила материјалног грађанског права“.

(*Збирка одлука*, књ. III, св. 2, одл. бр. 88).

Исти став заузео је и Врховни суд Аутономне покрајине Војводине у свом решењу Гж 375/60. од 26. маја 1961. У образложењу тог решења, поред осталог, каже се:

„Међу парничним странкама је неспорно да је тужилац у парници Г. 521/56 на расправи од 18. децембра 1957 пред првостепеним судом са туженим склопио поравнање да му овај тужени исплати износ од 25.000 динара до 31. јануара 1958 на име потпуног измирења тужиоца у овом свору.

„Овај суд сматра правилним правно схватање првостепеног суда да се, у смислу чл. 381 Закона о парничном поступку, не може тражити

обнова поступка када је поступак завршен судским поравнањем, те да је из тог разлога првостепени суд правилно поступио када је предлог тужиоца за понављање поступка у конкретном случају одбио.“ (Збирка одлука, књ. VI, св. 2, одл. бр. 128).

Најзад, мишљење да се против поравнања склопљеног у парници не може изјавити жалба нити тражити понављање поступка заступа и Врховни суд Југославије. Према томе, ваљаност поравнања може се побијати у новој парници тужбом из разлога због којих се може побијати ваљаност сваког другог уговора. Ово гледиште заузето је решењем Рев бр. 1893/61. од 30. марта 1962. За такав став објављени су у Збирци следећи разлози:

„У испитивању правилности становишта на коме се заснива другостепено решење нужно је да се има у виду двоструки карактер судског поравнања.

„Посматрано са становишта материјалног права, то је уговор међу странкама па за његову правоваљаност морају постојати основи правоваљаности уговора. Доследно томе, и у складу са начелом да се грађанину обезбеђује судска заштита његових правних интереса, странци се мора обезбедити правно средство да побија материјално-правну ваљаност поравнања, као уговора, полазећи од основа који су за то предвиђени правилима имовинског права.

„Посматрано са становишта процесног права, поравнање је процесуална форма којом се довршава парница диспозицијом странака о предмету спора који је постављен тужбеним захтевом у парници. Поравнање је закључено кад се споразум странака унесе у судски записник и странке, после прочитања записника, потпишу записник о поравнању, а при том суд и не доноси одлуку да се поравнање прихвата (чл. 310 и 311 Закона о парничном поступку). Постојеће судско поравнање важи као апсолутна процесуална сметња. У свакој парници између истих странака суд у току целог поступка по службеној дужности пази да ли се парница води о предмету о коме је пре било закључено судско поравнање и одбацује тужбу чим утврди да се парница води о истом предмету о коме је било закључено судско поравнање (чл. 312 Закона о парничном поступку).

„Међутим, ако се после закљученог судског поравнања у новој парници као предмет спора постави питање да закључено судско поравнање нема правну важност јер не испуњава претпоставке за ваљаност уговора уопште — на пример зато што у поравнању изјављена воља странке не одговара њеној истинитој и слободној вољи због заблуде, принуде, итд. — онда то што се у овој парници поставља као предмет спора није истоветно са предметом спора у ранијој парници о коме предмету спора је закључено поравнање. Предмет новог спора је материјалноправна ваљаност поравнања као уговора којим се преновом уређују односи странака; предмет тог спора није стање узајамних права и дужности који су међу странкама постојали пре закљученог поравнања. О стању узајамних права и обавеза пре закљученог поравнања могло би се судити тек пошто се правоснажном одлуком суда утврди неваљаност закљученог поравнања.

„Питање се поставља може ли странка која се поравнала у наставку истог поступка у коме је поравнање закључено употребити правни лек против закљученог поравнања. На то питање се мора одговорити негативно. Редовни правни лек који се странци обезбеђује против пресуде или против решења суда није предвиђен у погледу поравнања а ни по природи ствари се не може применити у односу на поравнање које је и по свом облику а и по својој садржини акт диспозиције странака — њихов уговор којим се преновом уређују њихова узајамна права и обавезе.

„Ванредни правни лек странака јесте предлог за понављање поступка. Закон изричито овај правни лек ограничава на ситуације кад је одлуком суда поступак правомоћно завршен и на случајеве кад постоје законски разлози за понављање поступка.

„Законски разлози предвиђени у чл. 381 Закона о парничном поступку јесу по свом значају такве околности процесуалноправног и чињеничног карактера које су довеле до одлуке суда против које се употребљава понављање поступка као ванредни правни лек.

„Поравнање, како је речено, није одлука а нити је настало у зависности од недостатака у поступку и од недостатака у процесу утврђивања чињеница. Поравнање је акт диспозиције странака којим оне преновом уређују своје односе, своја узајамна права и дужности у погледу предмета спора у дотичној парници.

„Обзиром на чл. 387 Закона о парничном поступку, суд кад по предлогу дозволи понављање поступка изриче да се укида одлука донесена у ранијем поступку. По природи ствари такво овлашћење не може се дати суду у односу на поравнање које је уговор. Даље, кад се укине правоснажна одлука суд у поновљеном поступку изнова расправља и суди о предмету раније парнице; уколико се поравнање побија из разлога што не испуњава материјалноправне претпоставке о ваљаности уговора, спор се ограничава на питање ваљаности поравнања као уговора а не проширује се на расправу о садржини правног односа и узајамних права и дужности странака који су постојали пре закљученог поравнања.

„Пошто из наведеног излагања јасно произилази да странци, која је закључила поравнање, не стоји на расположењу никакав правни лек нити друго процесуално правно средство да у наставку парнице довршене поравнањем побија закључено поравнање, а доследно начелу да се странци ипак мора дати могућност заштите њених правних интереса који произилазе из правила имовинског права а посебно из правила која се односе на претпоставке о ваљаности уговора, — следи као неизбежан закључак да странка може тужбом у парници побијати ваљаност поравнања из разлога због којих се може побијати ваљаност свакога другог уговора. Према томе, првостепени суд није поступио противно одредбама парничног поступка кад је о ствари материјално судио, а другостепени суд је повредио одредбе парничног поступка кад је не испитујући основаност и правилност суђења првостепеног суда одлучио да се првостепена пресуда укине и тужба одбаци.“ (Збирка одлука, књ. VII, св. 1, одл. бр. 46).

Супротно предњем схватању, Врховни привредни суд је заузео став да се постојање и правна ваљаност судског поравнања могу побијати само о предлогом за понављање поступка. Тужба која би имала такав циљ није допуштена. Ово гледиште изражено је у одлуци по жалби против првостепене пресуде вишег привредног суда, којом је одбијен, као неоснован, тужбени захтев за раскид судског поравнања. У разлозима, којима је мотивисана пресуда Сл 793/58 од 29. априла 1959 каже се:

„Колико је суд првог степена хтео изразити да се постојање и правна ваљаност самог судског поравнања које су странке закључиле и које је суд изричито или прећутно одобрио не може побијати тужбом, овај суд такво становиште прихвата као законито и правилно.

„Тужилац у жалби побија наведено првостепено правно становиште. Указује на разлику која постоји између пресуде и судског поравнања: окончање парнице одлуком суда заснива приговор право--снажно пресуђене ствари, док у случају ако је парница завршена судским поравнањем нема места таквом приговору већ посебном, матери--

јалном приговору уговора новације (приговору закљученог поравнања) због чега да се у чл. 277 и 290 Закона о парничном поступку и прави разлика између та два приговора; зато да се у правној науци једнодушно признаје да судско поравнање није ни неспорно ни обавезно за судове или трећа лица. У жалби се даље истиче да се судско поравнање не може побијати правним лековима ни „тужбом због ништавости у смислу чл. 381 ЗПП ни тужбом за обновљење поступка у смислу истог члана ЗПП“ већ да се може побијати обичним тужбама, на пример, тужбом због преваре или због заблуде.

„Ова правна разматрања жалбе нису основана на постојећим законским прописима. Жалилац губи из вида да је Закон о парничном поступку — за разлику од раније примењиваних правних правила парничног поступка у чл. 312 на који се исправно позвао суд првог степена, одредио да ће суд одбацити тужбу ако утврди да се парница води о предмету о коме је већ закључено судско поравнање. Тиме је судском поравнању, мада у таквом случају о спорном захтеву није одлучио суд већ су о њему одлучиле саме странке својом материјалном диспозитивном радњом (у погледу које у смислу чл. 310, ст. 4, у вези са чл. 3, ст. 3, ЗПП суд само контролише да не пређе границе што их закон одређује диспозицији странака), законом признат значај правоснажне судске одлуке о односном спорном питању на коју мора суд и по службеној дужности пазити у даљем току поступка као и на саму правоснажност пресуде. Одобрено судско поравнање постаје, дакле, противно схватању жалбе, обавезно за судове и за странке. Не стоји да се судско поравнање може побијати обичном тужбом, на пример због преваре или заблуде, јер би то значило да се између истих странака, макар у измењеним парничним улогама, води нова парница о истом тужбеном захтеву, те би суд с обзиром на цитиране одредбе чл. 312 ЗПП такву тужбу морао одбацити као недопуштену. (Утолико је суд првог степена био недоследан свом изложеном правном становишту кад је одбио тужбени захтев уместо да одбаца тужбу.) Следи из тога да се и судско поравнање може побијати предлогом за понављање поступка из чл. 381 ЗПП и то — аналогно одредбама чл. 342, ст. 3, ЗПП о побијању пресуде на основу признања — због битне повреде одредаба парничког поступка из чл. 381, ст. 1—3, ЗПП или због тога што је судско поравнање закључено у заблуди, или под утицајем принуде или преваре. С тим у вези напомиње се још да чл. 381 ЗПП, противно разматрањима жалбе, не предвиђа ни тужбу због ништавости, ни тужбу за понављање поступка већ је ова два процесноправна института спојио у ванредни правни лек који назива предлогом за понављање поступка [...]" (Збирка одлука, књ. IV, св. 1, одл. бр. 195).

2. — Поводом изложених схватања треба пре свега указати на значајну разлику између нашег данашњег и предратног права у погледу дејства које закон судском поравнању придаје. У законнику од 1929 о процесном дејству ове радње се не говори (§§ 282—284). Извесно је, међутим, да је то био акт којим су странке парницу окончаваале, дајући свом спору једно извесно решење. Друго процесно дејство судског поравнања састојало се у томе што је оно имало својство извршног наслова. Могућност да се на основу њега дозволи извршење предвиђена је била одредбом § 2, тач. 7, Закона о извршењу и обезбеђењу од 1930. У законским текстовима није било изрично прописано да судско поравнање има неко друго процесно дејство, осим два напред наведена. Питање да ли се тим актом парница правоснажно окончава било је у науци спорно. По једном мишљењу, судско поравнање није имало дејство правоснажне судске пресуде. Уместо тога, оно је

било схваћено као уговор грађанског права који је поред материјалноправног имао и наведена процесноправна дејства. Доследно оваквом ставу, против овог поравнања се нису могла употребити правна средства која су странци стајала на располагању против правоснажне пресуде. Оно се могло побијати тужбом у редовној парници због мана у изјави или због недостатка овлашћења за његово закључење. Пошто такво поравнање није имало ауторитет пресуде, то тужени против нове тужбе није могао истаћи приговор правоснажно пресуђене ствари. Уместо тога, он се могао бранити да стање материјалноправног односа није онакво каквим га приказује тужилац него онакво какво је утврђено поравнањем. Туженику је, дакле, стајала на располагању иста одбрана као и кад тужилац, после вансудског поравнања, не повуче тужбу упркос обавези коју је тим споразумом на себе узео. Овом схватању нагињала је и пракса (1).

Супротно схватање узимало је за предратно југословенско право као и за аустријско, које му је служило за узор — да судско поравнање има дејство правоснажне пресуде. Доследно томе, оно се на исти начин побија, а то значи ванредним правним лековима. Нова тужба у истој ствари није допуштена. Таквој парници противи се постојање правоснажно пресуђене ствари (2).

По закону о парничном поступку од 1956 судско поравнање није само акт којим се окончава поступак и који представља извршни наслов. Оно има и дејство правоснажне пресуде. У Закону ово његово својство није непосредно изречено али се такав закључак намеће из одредбе којом је суду стављено у дужност да у току целог поступка пази на постојање судског поравнања. Ако утврди да је правна ствар, о којој пред њим тече поступак, на тај начин раније решена, суд одбацује тужбу (чл. 312). Судско поравнање изједначено је, дакле, по свом дејству са правоснажном судском пресудом (чл. 322, ст. 2, ЗПП). Иста мисао се може извести и из чл. 290 ЗПП, по коме судско поравнање представља процесну сметњу као и други основи правоснажног окончања парнице-пресуда и одрицање од тужбеног захтева. Наш закон је, дакле, по питању значаја судског поравнања прихватио оно решење које је било прописано мађарским Грађанским парничним поступком од 1911 (Зак. чл. I.: 1911). По овом Законику судско поравнање, које је суд правоснажним решењем узео на знање, важи као правоснажна судска пресуда (§ 423, ст. 1) (3). Овакво дејство судског поравнања у нашем данаш-

(1) У том смислу: Пуља: Грађанско процесно право, 1936, св. I, с. 629; Горшић: Коментар Грађанског парничког поступка, књ. I, с. 616—618. За аустријско право исто гледиште заступа Најман: Коментар Грађанског парничког поступка, 1935, књ. I, с. 717 и 718 (прев. С. Грегковић). Неки други писци заступају друкчије мишљење о правној природи судског поравнања у аустријском праву али ипак узимају да се оно не може побијати редовним или ванредним правним леком него тужбом у посебној парници. Такво гледиште бране, на пример, Wolff: Grundriss des österreichischen Zivilprozessrechts, zweite Aufl., 1947, с. 330, и Horten: Österreichische Zivilprozessordnung, Erster Band, 1908, с. 802 и 803. Овај други писац ипак ипак нарочито да судско поравнање није сурогат пресуде. Sperl узима да судско поравнање представља искључиво парничну радњу, чија су дејства правоснажност и извршност. Упркос томе, по овом писцу, против манљивог поравнања не може се употребити ванредни правни лек јер таква могућност омашком редактору није у законском тексту изрично предвиђена (Lehrbuch der bürgerlichen Rechtspflege, I Band, 1930, пр. 483 і 484).

(2) Као присталица таквог схватања, у југословенском праву може се навести Аранђеловић: Грађанско процесно право књ. I, 1932, с. 244.

(3) Грађански парнични поступник (Зак. чл. I.: 1911) и Спроведбени закон (Зак. чл. LIV: 1912) — превод с мађарског, издање Министарства правде, 1921.

њем праву представља, по нашем мишљењу, одлучујући момент у питању могућности његовог побијања: Ако оно има у погледу окончања парнице исти значај као и правоснажна пресуда, онда се оно може само на исти начин ставити ван снаге а то ће рећи ванредним правним леком. (На овом месту интересује нас понављање поступка.) Нажалост, у Закону то није изрично речено; што свакако представља један редакцијски пропуст (4). У цитираном мађарском Законику каже се да се судско поравнање може напасти тужбом ради обнове парнице сходно одредбама по којима се овим правним средством побија пресуда на основу признања или одрицања (§ 563, ст. 3). Но, иако у нашем данашњем праву такво правило није изрично садржано, његово постојање се намеће, јер у противном наведена одредба о дејству судског поравнања не би имала смисла. Текст Закона о парничном поступку намеће, дакле, закључак да се то поравнање не може побијати тужбом у редовној парници него предлогом за понављање поступка (5).

3. — Поводом предњег становишта ваља приметити да се о правној природи судског поравнања у нашем праву може и данас дискутовати. Посебно треба нагласити да је поред двају наведених схватања могућно и треће које овој установи придаје двоструки карактер. Судско поравнање је по тој концепцији истовремено материјалноправни уговор и парнична радња: У оквиру таквог става постоје различита мишљења како у страном праву тако и код нас. Ми их овде не износимо зато што сматрамо да нису одлучујућа за одговор на питање о томе којим се правним путем може отклонити дејство поравнања закљученог пред судом (6). Тај одговор се намеће — као што смо рекли — из текста Закона од 1956. Гледиште о двојакој природи овог акта помињемо на овом месту зато што изгледа да је оно заступљено у поменутом решењу ВС Југославије. Наиме, у наведеном тексту образложења каже се да је то поравнање један материјалноправни уговор али да истовремено представља „процесуалну форму“ којом се довршава парница диспозицијом странака о предмету спора. (Схватање Врховног суда о овом другом својству поравнања није сасвим јасно. Не види се да ли под процесуалном формом треба разумети процесни уговор или само радњу управљену према суду.) Но, у даљем тексту разлога, на месту где је реч о могућности побијања, нагласак се ставља на материјалноправну страну поравнања. Узимајући ту страну као одлучујућу, Врховни суд закључује да је парница по тужби за поништај једини могући правни пут којим се дејство судског поравнања може отклонити. Врховни суд, дакле, настоји да одговор на постављено питање тражи независно од законског текста, полазећи од једне

(4) Пропуштено је и то да се у чл. 381, тач. 7, ЗПП постојање судског поравнања у правној ствари, у којој је правоснажно пресуђено, предвиди као разлог за понављање поступка.

(5) У том смислу: Пуља: Грађански парнични поступак ФНРЈ, 1957, с. 446; Пуља-Трива: Коментар Закона о парничном поступку, св. II, 1957, с. 86; Јухарт: Цивилно процесно право ФНРЈ, с. 408; Камхи: Грађански судски поступак, 3 изд., 1961, с. 449; Познић: Грађанско процесно право, 1962, с. 272. Ако смо тачно разумели, исти став заступа и Трива у чланку: Правна природа судске нагодбе, „Зборник Правног факултета у Загребу“, год. IX, бр. 3—4, 1959, с. 215—217. Супротно мишљење заступају Базала: Закон о парничном поступку итд. са коментаром, 1957, с. 202; Фр. Бачић у коментару уз Закон о парничном поступку, 1957, који су написали Познић, Вражалић и Бачић (с. 346).

(6) Види исцрпан преглед појединих гледишта о правној природи судског поравнања у наведеном чланку Триве.

концепције о правној природи ове установе. Поводом тога примећујемо да је процесноправна страна поравнања неоправдано потиснута у други план. Кад је у одлуци већ заузето становиште да ова установа има двојаки карактер, онда мислимо да њена процесноправна а не материјалноправна страна треба да буде претежна по питању могућности побијања. На такав став упућује законски текст којим се регулише дејство поравнања на парницу.

Врховни привредни суд је у свом решењу обазривији кад говори о природи овог акта. Он га назива материјалном диспозитивном радњом. („Материјалном“ зато што се тиче предмета спора, као што је случај са признањем или одрицањем од тужбеног захтева или одрицањем од правног лека.) Рекло би се, дакле, да Врховни привредни суд има у виду првенствено процесну страну поравнања. За такав закључак говори нарочито мисао изражена у образложењу његове пресуде да су странке а не суд својом радњом одлучиле о спорном (тужбеном) захтеву. Ово управо одговара законској концепцији по којој судско поравнање има не само значај акта којим се парница окончава него и таквог којим се она завршава мериторно и неоспориво.

4. — У одлуци ВС Југославије, као и у одлуци ВС СР БиХ, пада у очи онај став у коме се каже да је поводом парнице, засноване тужбом за поништај, начело *Ne bis in idem* непримењиво јер предмет спора није истоветан са оним у парници, окончаној поравнањем. Тачно је да идентитета нема али је, упркос томе, вредност овог аргумента само привидна. Истицање разлике између двеју парница у погледу предмета спора не води оном закључку до кога се у поменутим одлукама долази. Јер, чему би служила тужба којом се судско поравнање побија? Одговор је прост: Да се отклони правоснажно решење спора, и да се окончана парница врати у оно стање у коме је била пре поравнања. Међутим, то је управо оно што Закон не допушта. Отклонити то решење парницом није могућно, као ни у случају кад је оно постигнуто пресудом. Парница по тужби за поништај не може се, кад је реч о предмету спора, посматрати одвојено од парнице окончане поравнањем које би се тужбом побијало. Уосталом, из одлуке ВС Југославије проистиче да се поништај поравнања у редовној парници појављује као замена за понављање поступка. Укратко, ако се у редовној парници не може побијати правоснажна пресуда, онда такав пут није допуштен ни да би се ван снаге ставило судско поравнање. Начело непсовимости налази, дакле, у овом дружном случају своју примену као и у оном првом.

5. — Али, кад кажемо да се судско поравнање може отклонити само одлуком по предлогу за понављање поступка, онда тиме не мислимо рећи да се одредбе о овом ванредном правном леку примењују у свему на то поравнање. Тим одредбама има се у виду пре свега једна судска одлука. У једном делу наше науке стоји се на становишту да у погледу разлога на којима може бити заснован предлог за понављање поступка окончаног поравнањем, треба узети да важи оно што и за пресуду на основу признања (7). Овакав став има своје пуно оправдање. Он је заснован на сличности која постоји између ове две радње. Иако се у случају признања тужбеног захтева доноси пресуда, несумњиво је да она има у многоме формални карактер, и да је спор одлучен вољом туженика као што у случају одри-

(7) Чуља: н. д.; Јухарт: н. д.

цања парница добија свој расплет вољом тужиоца (8). Доследно томе, и понављање поступка завршеног поравнањем треба да буде могућно из оних истих разлога из којих се оно може постићи поводом пресуде на основу признања. Из природе ове одлуке проистиче да је њено побијање могућно, прво, због неких битних повреда одредаба парничног поступка. Круг тих повреда не може бити шири од оног који је прописан у чл. 381, тач. 1—3, ЗПП. Посебно примећујемо да недостаци поступка, предвиђени у тач. 1 и 3 (учешће изузетног судије односно неуредно законско заступање) представљају разлоге услед којих се понављање показује оправданим и у случају поравнања. Друкчије стоји ствар са недостатком који се састоји у томе што странци није дата могућност да расправља пред судом (тач. 2). Тешко је замислити да је оваква повреда процесноправних норми утицала на закључење и на садржину судског поравнања. Даље, понављању треба да има места и у случају кад је до оваквог решења спора дошло у случају у коме је он већ раније правоснажно решен (чл. 381, тач. 7). Најзад, као разлог понављања поступка окончаног поравнањем треба узети недостатке у изјави воље странке, дакле исте оне разлоге на којима се може заснивати жалба против пресуде на основу признања. Као недостатке ове врсте, Закон наводи заблуду, принуду и превару (чл. 342 ЗПП). Решењем, којим се предлог за понављање поступка усваја, поравнање не треба укинути него треба прогласити да је оно без дејства. Укидање одговора судској одлуци а не радњи странке.

На крају, мислимо да се нећемо удаљити од теме нашег излагања ако кажемо да становиште заузето по питању судског поравнања треба применити и на одрицање од тужбеног захтева. Јер за исти став говоре исти разлози (9).

Б. Познић

О ПУНОВАЖНОСТИ КОМПРОМИСОРНЕ КЛАУЗУЛЕ

Основна карика у арбитражном поступку је арбитражни уговор, најчешће у облику компромисорне клаузуле. Не само да у оквирима једног правног система он одређује физиономију арбитраже, него од његове ваљаности зависи и њена правна судбина. Тако његова ништавост повлачи за собом и ништавост свих каснијих аката арбитраже. Ниједним каснијим актом арбитраже па ни њеним крајњим циљем, арбитражном одлуком, не

(8) Редакторима Закона о парничном поступку може се приметити да нису били доследни: Док одрицање само по себи гаси парницу са дејством правоснажног пресуђења, дотле се у случају признања доноси пресуда. Истина, између ове две радње постоји практична разлика у томе што она прва не доводи до извршења, док је са другом то редован случај. Због тога се узима да је у случају признања потребан извршни наслов, што ће рећи пресуда. Ово објашњење не задовољава. У случају процесног поравнања долази исто тако до извршења, што не изазива потребу за неком одлуком која би служила као извршни наслов него само поравнање има то својство.

(9) У том смислу изјаснио се Врховни привредни суд (Збирка одлука, књ. IV, св. 1, одл. бр. 196). Исто мишљење заступају: Цуља: н. д., с. 447; Јухарт: н. д., с. 404; Познић: н. д., с. 294.